

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»

I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет	Філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра	Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Освітня програма	«Середня освіта (Інформатика)»
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Курс/семестр	2 курс, 3-4 семестри
Мова навчання	Українська мова
Розробник	Кандидат психологічних наук, доцент Щотка Оксана Петрівна Кандидат філософських наук, доцент Пісоцький Вадим Петрович
Затверджено	Засіданням кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Протокол № 1 від 28.08.2024 р.
Обсяг дисципліни	<i>Денна форма:</i> 9 кредитів ЄКТС відповідає 270 академічним годинам з яких 90 год. – аудиторне навантаження (лекції – 36 год., практичні заняття – 16 год., лабораторні заняття – 38 год.), 180 год. – самостійна робота; залік, екзамен. <i>Заочна форма:</i> 9 кредитів ЄКТС відповідає 270 академічним годинам з яких 30 год. – аудиторне навантаження (лекції – 10 год., практичні заняття – 8, лабораторні заняття – 10 год.), 242 год. – самостійна робота; залік, екзамен.
Статус дисципліни	обов'язкова

Освітній компонент «Психологія» розроблений для здобувачів ОП «Середня освіта (Інформатика)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що готуються працювати вчителями інформатики у закладах загальної середньої освіти. Дисципліна має на меті сформувати основи знань про методологічні основи психології, про сутність, структуру, функції, закономірності походження і розвитку психіки і про особистість як особливе інтегруюче утворення, що пов'язує в одне ціле різні психічні процеси, стани і властивості індивіда та надає його поведінці необхідної послідовності та стійкості; про психологічні особливості вікових етапів розвитку, а також психологічні закономірності освітнього процесу; забезпечує засвоєння системи знань про механізми, загальні закономірності та умови розвитку психіки та формування особистості в онтогенезі, зокрема в умовах освітнього процесу.

II. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

2.1. Компетентності

Вивчення дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП «Середня освіта (Інформатика)» сприяє набуттю здобувачами програмних фахових компетентностей:

ЗК2. Здатність до співробітництва в групі та команді, мобільність, уміння адаптуватись і визначати особисті цілі та виконувати різні ролі й функції в колективі, планувати, розробляти й реалізовувати соціальні проекти індивідуальних і колективних дій (соціальна компетентність).

ЗК4. Здатність до розробки бачення, планування, прийняття рішень, заохочення, організацію, розвиток, наділення повноваженнями і спрямування діяльності людей на досягнення певної мети (лідерська компетентність).

ФК2. Здатність організовувати освітній процес навчання інформатики в закладах загальної середньої освіти на основі сучасних наукових досягнень (предметно-методична компетентність).

ФК4. Здатність враховувати вікові та інші індивідуальні особливості учнів при організації освітнього процесу навчання інформатики (психологічна компетентність).

ФК5. Здатність керувати власними емоційними станами, етичним розвитком і вихованням учнів (емоційно-етична компетентність).

ФК6. Здатність до рівноправної, партнерської та особистісно зорієнтованої взаємодії з учасниками освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, колегами та стейкхолдерами (компетентність педагогічного партнерства).

ФК7. Здатність виконувати професійні функції, зважаючи на особливі потреби здобувачів освіти (інклюзивна компетентність).

ФК8. Здатність планувати і реалізовувати освітній процес у закладах загальної середньої освіти у спосіб, сприятливий для здоров'я і безпеки самої людини та здобувачів освіти (здоров'язбережувальна компетентність).

ФК13. Здатність втілення інновацій в практику педагогічної діяльності, що ґрунтуються на відповідних знаннях та уміннях фахівця, через сформованість необхідних особистісних якостей та досвіду (інноваційна компетентність).

ФК14. Здатність планувати та реалізовувати особистісний та професійний саморозвиток (здатність до навчання впродовж життя).

ФК15. Здатність аналізувати та оцінювати власну професійну активність (рефлексивна компетентність).

2.2. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП «Середня освіта (Інформатика)» сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН4. Уміння використовувати різноманітні методи для ефективної комунікації на професійному та соціальному рівнях, організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп в рамках відповідальності та автономії.

ПРН7. Уміння планувати та здійснювати ефективний освітній процес з інформатики відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів, володіння концептуальними науковими та практичними знаннями, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання.

ПРН9. Уміння визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, формувати мотивацію, організовувати пізнавальну діяльність, сприяти формуванню спільноти учнів.

ПРН10. Уміння усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, пояснювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі, дотримуватися принципів державної політики у сфері освіти, зокрема принципів освітньої діяльності НУШ.

ПРН11. Уміння суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами, дотримуватися принципу дитиноцентризму та педагогіки партнерства, в рамках комунікації донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації.

ПРН12. Уміння створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, взаємодіяти з асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

ПРН13. Уміння організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ІІІ. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

3.1. Методи навчання

Розповідь, бесіда, дискусія, ілюстрування та демонстрування, практична робота, тренінг, кооперативні та колективно-групові технології, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань, інформаційні та комунікаційні технології, консультації тощо.

3.2. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Навчальна дисципліна передбачає використання: підручників та навчальних посібників, психодіагностичного інструментарію, довідкових джерел (словників, енциклопедій тощо), електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів, інтернет-ресурсів.

ІV. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація змісту за темами

МОДУЛЬ І. «ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Тема 1. Предмет психології як науки

Визначення психології як науки. Предмет психології та основні історичні етапи його становлення. Класифікація психічних явищ. Принципи та категорії психології. Основні етапи історії психології. Сучасна психологія, її завдання і місце в системі наук. Психологія і філософія. Психологія і природознавство. Психологія і технічний прогрес. Психологія і педагогіка. Будова психологічної науки. Критичний аналіз основних теорій сучасної зарубіжної психології. Історичний розвиток вітчизняної психології.

Принципи класифікації галузей психології і структура сучасної психологічної науки. Виникнення «стикових» галузей психології. Роль психології у формуванні педагогічних знань і умінь. Міждисциплінарні зв'язки психологічної науки. Психологія як основа підготовки кваліфікованого педагога.

Методи психології. Лабораторний експеримент і його можливості. Спостереження і природний експеримент. Анкети, інтерв'ю та інші методи збору й аналізу матеріалу. Методи психологічного вивчення учня, доступні для педагога. Проблема діагностичних методів психологічного дослідження. Психологічні тести та їх оцінка. Умови наукової розробки і застосування тестів. Поняття про конкретні методики психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження: підбір діагностичного інструментарію, збір та обробка отриманих даних, інтерпретація даних, висновки про стан досліджуваного явища.

Тема 2 . Розвиток психіки та свідомості

Розвиток форм психічного відображення дійсності. Аналітико-синтетичний характер психічної діяльності. Рефлекторна природа психічного як властивості нервової системи, мозку. Мозок і психіка.

Психіка як продукт і фактор еволюційного процесу. Розвиток психіки у філогенезі та антропогенезі: тропізми, інстинкти, научіння, інтелектуальна поведінка на різних стадіях розвитку тваринного світу. Сутність відмінностей психіки тварин і людини. Якісні перетворення психічної діяльності в процесі антропогенезу. Психічні функції і середовище.

Умови переходу до вищої форми відображення – людської свідомості. Роль праці і спілкування у виникненні свідомості. Суспільна природа свідомості, її структура та основні психологічні характеристики. Свідомість і несвідоме. Підсвідоме. Надсвідоме. Самосвідомість як динамічна система уявлень людини про саму себе.

Тема 3. Психологія особистості (структура, активність, розвиток)

Поняття про особистість у психології. Проблема визначення особистості. Людина, індивід, суб'єкт, індивідуальність – базові поняття у психології особистості. Вітчизняні та зарубіжні теорії особистості та їх класифікація. Підходи до вивчення структури особистості. Біологічне і соціальне, типове та індивідуальне у структурі особистості. Особистість як спеціальна якість людини та її системна будова.

Проблема активності особистості у вітчизняній та зарубіжній психології. Активність особистості та її життєва позиція. Спрямованість як системоутворююча властивість особистості. Типи особистісної спрямованості (гуманістична, егоїстична, депресивна, суїцидна). Мотиви і мотивування поведінки. Види мотивів. Потяги. Установки особистості та особливості їх формування. Класифікація інтересів. Переконавання і світогляд особистості. Цінності, ціннісні орієнтації.

Самосвідомість як психологічний центр особистості. Відкриття «Я» в процесі розвитку особистості дитини. Образ «Я» як установка особистості. «Я-концепція». Самооцінка та її роль для становлення самосвідомості особистості. Рівень домагання. Психологічний захист особистості та його різновиди.

Розвиток і формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості.

Тема 4. Індивідуально-типологічні властивості особистості. Характер. Темперамент. Здібності

Поняття про індивідуальність. Структура індивідуальності. Інтегрована індивідуальність. Типове та індивідуальне в структурі особистості. Основні координати індивідуальності людини: темперамент, характер, здібності.

Поняття про темперамент. Стійкість і постійність темпераменту в ході психічного розвитку. Історичний зміст термінології в учінні про темперамент. Коло психічних властивостей, які характеризують темперамент. Типи темпераменту та їх психологічна характеристика. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темпераменту. Проблеми мінливості темпераменту. Роль спадкового фактору у походженні властивостей темпераменту. Роль темпераменту в трудовій і навчальній діяльності людини. Темперамент і індивідуальний стиль діяльності.

Поняття про характер. Характер і індивідуальність людини. Структура характеру. Риси характеру і закономірна залежність між ними. Соціально-історична обумовленість формування рис характеру. Риси характеру і ставлення особистості. Характер як результат виховання. Роль колективу у формуванні характеру. Вчення про характер в історії психології. Вчинок і формування характеру.

Поняття про здібності. Здібності і діяльність. Кількісна і якісна характеристика здібностей. Структура здібностей Проблема виміру і визначення здібностей. Загальні і спеціальні здібності. Творчі здібності. Талант, його походження і роль праці в його формуванні. Задатки і здібності. Проблема спадковості здібностей. Формування здібностей. Залежність розвитку здібностей від навчання. Роль інтересів і нахилів у формуванні здібностей. Здібності і праця. Працелюбство як фактор розвитку здібностей.

Тема 5. Психологічний аналіз діяльності та спілкування (структура, види, умови, функції, засоби)

Поняття про діяльність. Предметний характер людської діяльності. Діяльність і активність суб'єкта. Потреби як джерело активності. Потреби людини і мотивація діяльності. Суспільна природа людини. Єдність свідомості і діяльності. Діяльність і установка. Будова діяльності людини. Дія як процес, спрямований на досягнення поставленої мети. Дії і рухи. Походження внутрішньої психічної діяльності із діяльності зовнішньої і практичної (інтеріоризація). Роль екстеріоризації для контролю психічних процесів. Освоєння діяльності. Формування навичок і основні закономірності вправ. Структура і взаємодія навичок. Виникнення умінь. Звички та їх роль у поведінці людини. Основні види діяльності. Ігрова діяльність та її психологічні особливості. Роль гри в розвитку дитини. Навчальна діяльність та її психологічні особливості. Психологічні компоненти трудової діяльності. Педагогічна діяльність.

Поняття про спілкування. Багатоплановий характер спілкування: комунікативна, інтерактивна і перцептивна сторона спілкування. Єдність спілкування і діяльності.

Спілкування як обмін інформацією. Вербальна комунікація. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Соціальний контроль і соціальні норми. Роль і рольові очікування в процесі спілкування. Спілкування як сприймання людьми одне одного. Психологічні механізми сприймання людини людиною. Причинна інтерпретація поведінки іншої людини. Стереотипізація. «Ефект ореолу». Зворотній зв'язок у спілкуванні.

Психологічні бар'єри у спілкуванні: чинники та види. Психологічні бар'єри у спілкуванні з людьми з особливими потребами. Шляхи подолання психологічних бар'єрів у спілкуванні з людьми з особливими потребами.

Тема 6. Особистість у групі

Поняття про малу групу. Класифікація малих соціальних груп. Структура і стиль взаємовідносин у малій соціальній групі. Поняття та процеси групової динаміки. Механізми групової динаміки та їх характеристика. Соціальні та психологічні чинники утворення малої групи. Характеристика підходів групового функціонування. Соціально-психологічні параметри групи.

Поняття групової згуртованості. Групові конфлікти і способи їх подолання. Лідер і лідерство. Соціальний статус та його основні компоненти. Співвідношення понять "статус", "позиція" і „роль". Установка як психологічний та соціально-психологічний феномен.

Психологічна діагностика групової динаміки у групі. Соціометрія та референтометрія як основні методи дослідження групової динаміки. Специфічні особливості проведення соціометрії у молодшому шкільному віці.

Тема 7. Пізнавальні процеси: Увага. Відчуття. Сприймання

Поняття про увагу та її роль у діяльності людини. Мимовільна і довільна увага: характеристика причин, які здатні її викликати. Увага в навчальному процесі школи. Шляхи підтримки уваги школярів у навчанні. Фізіологічні основи уваги. І.П. Павлов, О.О. Ухтомський про механізми мозкової діяльності. Сучасні уявлення про нейропсихологічні основи уваги. Стійкість уваги. Концентрація уваги. Переключення уваги. Розподіл уваги. Об'єм уваги. Методи вивчення уваги школярів на уроці.

Поняття про відчуття і сприймання. Рефлекторна природа відчуттів. Рецептори і аналізатори. Відбір інформації у відчуттях. Класифікація відчуттів. Види відчуттів. Загальні властивості відчуттів. Пороги чутливості. Адаптація. Взаємодія відчуттів. Сенсibiliзація. Синестезія. Удосконалення відчуттів у результаті вправ. Компенсаторні властивості в області відчуттів.

Сприймання і його властивості (предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість). Апперцепція. Залежність сприймання від характеру діяльності. Об'єкт і фон сприймання. Роль моторних компонентів у сприйманні. Об'єм зорового сприймання. Сприймання простору і часу. Зорові ілюзії. Спостереження та умови його ефективності.

Тема 8. Пізнавальні процеси: Пам'ять. Мислення. Уява

Поняття про пам'ять. Фізіологічні основи пам'яті. Теорії пам'яті. Критика асоціаністських, гештальтпсихологічних теорій пам'яті. Пам'ять і діяльність особистості. Уявлення пам'яті. Види пам'яті. Процеси пам'яті. Короткотривала і довготривала пам'ять. Оперативне запам'ятовування. Мимовільне і довільне запам'ятовування. Смислове і механічне запам'ятовування. Заучування і способи його організації вчителем. Відтворення і впізнавання. Мимовільне і довільне відтворення. Пригадування і спогади. Забування. Збереження. Ремінісценція. Ретроактивне і проактивне гальмування.

Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності. Фізіологічні основи мислення. Соціальна природа мислення. Мислення і особистість. Детермінація мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Вивчення мислення в психології і логіці. Поняття. Мисленнєві операції. Аналіз і синтез в процесі мислення. Єдність мислення і мовлення. Мислення як діяльність. Мотивація мисленнєвої діяльності. Проблемна ситуація і задача. Мислення і процес розв'язку задач. Імовірна структура мисленнєвої діяльності. Види мислення і його індивідуальні

особливості. Значення цілеспрямованості мислення. Культура розуму. Методи вивчення мислення учнів.

Поняття про уяву. Фізіологічні основи уяви. Соціальна природа уяви. Уява як специфічний людський вид діяльності. Активна роль уяви в проблемних ситуаціях, які характеризуються дефіцитом інформації. Уява як „образне мислення”. Роль фантазії в художній і науковій творчості. Випереджаюче відображення в процесі уяви. Види уяви. Пасивна фантазія. Мрія і практична діяльність. Аналітико-синтетичний характер процесу уяви. Способи синтезування, які забезпечують виникнення образів фантазії. Індивідуальні властивості уяви.

Тема 9. Емоційно-вольові процеси

Переживання як особлива форма психічного відображення. Поняття про емоції та почуття. Роль емоцій і почуттів у практичній і пізнавальній діяльності. Сигнальна і регулятивна функція емоційних станів. Фізіологічні основи емоцій. Форми переживання почуттів. Афекти. Емоційний стрес. Фрустрація. Настрої. Основні емоційні стани і їх зовнішнє вираження. Почуття і особистість. Зміст вищих почуттів. Моральні почуття. Інтелектуальні, естетичні, праксичні почуття.

Поняття про волю. Мотиваційна сфера особистості і вольова діяльність. Функції волі. Саморегуляція діяльності. Потяг і бажання. Прагнення особистості. Ризик як прояв активності суб'єкта. Вольовий акт і його структура. Прийняття рішення і його психологічна характеристика. Вольові зусилля. Локалізація контролю. Вольові якості особистості та їх формування. Завдання виховання і самовиховання волі.

МОДУЛЬ 2 «ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Тема 1. Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології

Предмет і завдання вікової психології. Короткий історичний нарис виникнення і розвитку вікової психології (З.Фройд, Е.Еріксон, Ж.Піаже, Л.С.Виготський, Г.С.Костюк та ін. про розвиток психіки). Центральна проблема вікової психології – умови і рушійні сили психічного розвитку.

Теоретичні і практичні завдання сучасної вікової психології, її значення для теорії і практики виховання підростаючого покоління. Основні напрямки в розвитку сучасної вікової психології. Сучасні етапи розвитку вікової психології в Україні і за кордоном.

Основні розділи вікової психології. Зв'язок вікової психології з іншими науками та галузями психології. Методи вікової психології. Етичні питання психологічного дослідження психічного розвитку людини.

Загальнонаукова характеристика педагогічної психології. Педагогічна психологія серед інших педагогічних наук. Загально психологічний контекст формування педагогічної психології. Педагогічна психологія – наука, що розвивається. Етапи становлення педагогічної психології.

Предмет педагогічної психології. Завдання педагогічної психології. Структура педагогічної психології. Основні методи дослідження у педагогічній психології.

Освіта як багатоаспектний феномен. Освіта у контексті культури. Принципи традиційної та гуманістичної парадигми навчання. Загальнометодичний зміст поняття „освіта”. Освіта як система. Освіта як процес. Освіта як результат. Основні тенденції та психологічні принципи сучасної освіти.

Основні напрямки навчання у сучасній освіті. Особистісно-діяльнісний підхід як основа організації навчально-виховного процесу. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування.

Тема 2. Закономірності і динаміка психічного розвитку й формування особистості в онтогенезі

Поняття психічного розвитку. Вік як цикл розвитку, що має свою структуру і динаміку. Фактори та закономірності розвитку психіки. Основні підходи до розуміння факторів розвитку психіки. Співвідношення біологічного та соціального факторів розвитку психіки. Єдність розвитку та навчання. Основні закономірності та особливості дитячого розвитку. Поняття дизонтогенезу. Закономірності аномального розвитку. Причини відхилень у розвитку.

Основні теорії дитячого розвитку.

Стадійність психічного розвитку. Критерії періодизації вікового розвитку. Л.С.Виготський про стадійність вікового розвитку. Періодизація психічного розвитку за Д.Б.Ельконіним. Стадії розвитку дорослої людини.

Розвиток особистості. Періодизації розвитку особистості за З.Фрейдом, Е.Еріксоном, Л.Кольбергом, А.Петровським.

Інтелектуальний розвиток. Періодизація інтелектуального розвитку за Ж.Піаже. Інтелектуальний розвитку за Дж.Брунером.

Тема 3. Психічний розвиток дитини до вступу до школи

Періодизація психічного розвитку дошкільника.

Новонародженість. Значення спілкування дитини з дорослими для його психічного розвитку в немовлячому віці. Розвиток рецепторної і рухової діяльності. Криза 1 року.

Предметно-маніпулятивна діяльність, як провідна у ранньому дитинстві. Формування мислення. Мова і її еволюція в дошкільному віці. Раннє дитинство – сензитивний період в розвитку мови дитини. Практичне оволодіння рідною мовою. Розумовий розвиток як результат оволодіння рідною мовою. Розумовий розвиток як результат оволодіння знаннями про соціальний досвід людини і формування відношення до оточуючої дійсності. Усвідомлення „Я-сам” та первинна форма самосвідомості. Соціальні почуття дітей раннього віку. Криза трьох років.

Провідна роль гри в психічному розвитку дошкільника. Елементи учіння і праці в діяльності та місце і роль в формуванні особистості. Виникнення ієрархії мотивів як умова довільної поведінки і діяльності дошкільника. Пізнавальна діяльність, її розвиток у дошкільника. Формування умінь, навичок і звичок у дошкільника в умовах росту його розумової самостійності, моральної вихованості і соціальної активності. Формування емоційної і вольової сфери дошкільника в процесі діяльності і спілкування з дорослими і ровесниками. Формування етичних уявлень і моральних почуттів у дітей. Самооцінка як результат самосвідомості, що розвивається. Домінуючі мотиви діяльності і поведінки дитини в старшому дошкільному віці.

Психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку з тимчасовою затримкою їх розумового розвитку. Роль вихователя дитячого садка в процесі розвитку і виховання дошкільника.

Феномен психологічної готовності дітей до школи у світлі реформування системи освіти України. Причини, які спонукали до запровадження початку систематичного навчання у школі починаючи з 6 років. Зміни об'єктивних умов психічного розвитку з приходом дитини до школи. Проблема навчання дітей з 6 років. Психологічні особливості розвитку та завдання виховання і навчання дітей 6-річного віку.

Готовність дитини до школи як психолого-педагогічний феномен. Підходи до визначення психологічної готовності дитини до школи. Сутність поняття готовності дітей до шкільного навчання. Загальна і психологічна готовність дитини до школи. Психологічна готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в школі. Характеристика основних показників готовності дитини 6-7 літнього віку до шкільного навчання і виховання. Нормативні критерії готовності дітей до навчання в школі. Структурні компоненти психологічної готовності дитини до школи. Особистісна готовність до школи і формування позиції школяра. Мотиваційна готовність. Інтелектуальна готовність. Вольова готовність. Моральна готовність.

Особливості психологічної діагностики дітей щодо готовності до навчання в школі. Методи психологічного дослідження психологічної готовності до школи. Діагностичні програми психологічної готовності до школи.

Тема 4. Психічний розвиток і формування особистості молодшого школяра

Загальна характеристика розвитку молодшого школяра (зрілої дитини). Анатомо-фізіологічні зміни та їх вплив на розвиток молодшого школяра. Соціальна ситуація розвитку у молодшому шкільному віці.

„Криза семи років”. Прояви. Динаміка. Значення. Соціальна ситуація віку. Основні новоутворення у молодшому шкільному віці.

Розвиток та формування особистості дитини молодшого шкільного віку. Мотиви учіння, спілкування і поведінки, особливості пізнавальних інтересів молодших школярів. Розвиток

довільно-вольової регуляції і формування характеру. Особливості розуміння і відношення молодших школярів до моральних явищ життя людей. Формування потребово-мотиваційної сфери. Особливості розвитку емоційно-вольової сфери. Формування самооцінки у зв'язку з розвитком навчальної діяльності. Особливості засвоєння моральних норм і правил поведінки. Моральний розвиток.

Роль особистості вчителя в навчанні і вихованні молодшого школяра. Вплив колективу на процес соціального становлення особистості молодшого школяра. Єдність педагогічного впливу школи і сім'ї.

Характеристика міжособистісних відношень в молодшому шкільному віці.

Психологічні особливості спілкування в молодшому шкільному віці.

Навчальна діяльність як провідний вид діяльності, що визначає психічний розвиток молодших школярів. Динаміка співвідношення ігрової і навчальної діяльності на різних етапах початкового навчання.

Розвиток пізнавальної діяльності молодшого школяра. Формування бажання вчитися. Розвиток уваги і уважності. Розвиток сприймання і спостережливості. Розвиток пам'яті і формування прийомів запам'ятовування. Розвиток мислення, його критичності та формування прийомів і способів розумової діяльності. Розвиток уяви. Розвиток усної, письмової і внутрішньої мови в молодшому шкільному віці. Роль мови в психічному розвитку молодшого школяра.

Готовність молодших школярів до навчання і виховання на наступних етапах загальноосвітньої і професійної школи. Об'єм, глибина і системність знань. Прийоми і способи навчальної діяльності. Відношення до трудової діяльності і трудових навичок. Довільна регуляція діяльності і поведінки.

Тема 5. Психологічні особливості розвитку і формування особистості у підлітковому віці

Соціальні фактори як провідна детермінанта психічного розвитку і формування особистості підлітків: перехід в середню школу і зв'язані з ним зміни навчальної діяльності. Автономізація від дорослого; групування підлітків з ровесниками; зміни становища дитини в сім'ї та школі

Біологічні фактори – початок статевого дозрівання, а також зв'язаний з ним бурхливий розвиток і перебудова всіх органів, тканин і систем організму – як необхідна умова, але недостатня для повноцінного психічного розвитку, а та що впливає на особливості його протікання у дітей підліткового віку. Діалектичний характер взаємовідносин між біологічним і соціальним фактором психічного розвитку. Основні суперечності між різко зростаючою потребою в самостійності і можливістю її реалізації як рушійна сила психічного розвитку підлітка.

Феноменологічна характеристика дітей підліткового віку – різке збільшення негативних впливів в поведінці і їх психологічне пояснення. Закономірні зміни в структурі особистості як головне психологічне новоутворення підліткового віку. Початок розвитку самосвідомості в підлітковому віці як якісний новий етап в формуванні особистості дитини. Різке посилення потреби в самоствердженні і визнання з боку колективу, загострення почуттів в оцінці навколишній; особливості самооцінки; потреби в дружбі, спілкуванні, в зразку для наслідування, ідеалі; особливості сфери почуттів, змісті інтересів, якісні зміни в мотиваційній сфері; особливості волі: потреба в самовихованні, як внутрішній взаємозв'язок особливостей формуючої особистості дитини. Провідна роль колективу, референтної групи, взаємовідносин з людьми в формуванні особливостей підлітка. Взаємовідношення хлопчиків і дівчаток в підлітковому віці.

Якісні зміни в пізнавальній сфері підлітків. Довільний характер сприйняття, пам'яті, фантазії; дедуктивний характер мисленнєвої діяльності як прояв інтеграції пізнавальних процесів і вплив на їх особистість, що формується. Діалектичний характер впливів в розвитку пізнавальних процесів і особистісно-мотиваційної сфери в підлітковому віці.

Якісні етапи в розвитку психіки підлітка: молодший і старший підліток, їх схожість і відмінність. Загальне і особливе в психологічній характеристиці хлопчиків і дівчаток підліткового віку. Індивідуально психологічні особливості (темперамент, розвинутість інтелекту, рівень загальної культури, здібності, риси характеру) і їх вплив на вияв загальних закономірностей розвитку психіки і поведінки в підлітковому віці.

Причини відхилення поведінки “важких” підлітків як крайній вияв загальних закономірностей розвитку особистості в цьому віці. Роль помилок в сімейному вихованні і поява

відхиленнь поведінки у підлітків, ізолюваність в класному колективі як фактор педагогічної занедбаності дітей. Психічні порушення в психологічній діяльності і їх вплив на поведінку у деяких “важких” підлітків.

Психологічне обґрунтування особливостей навчально-виховної роботи педагога з дітьми підліткового віку. Особливості педагогічного такту, педагогічного оптимізму; опора на колектив ровесників; формування ідеалів школярів; робота з батьками.

Тема 6. Психологічні особливості становлення особистості в юності та дорослості

Проблема провідної діяльності в юнацькому віці. Єдність професійних, пізнавальних інтересів і мотивів поведінки в навчальній діяльності у юнацькому віці.

Розвиток самосвідомості. Усвідомлення себе як особистості і індивідуальності. Формування світогляду, природничо-наукових, політичних, моральних, атеїстичних переконань. Співвідношення оцінки і самооцінки. Єдність суспільних і особистісних потреб і інтересів. Особливості почуттів і волі в юнацькому віці. Формування ціннісних орієнтацій і цілісного характеру.

Особливості розумової діяльності в ранній юності. Формування теоретичного мислення і стилю розумової діяльності. Романтика, мрії і ідеали. Дружба і кохання ранньому юнацькому віці. Естетичні почуття, інтереси і смаки, психологічні особливості їх формування.

Міжособистісні стосунки в класному колективі і ін. групах ровесників. Взаємовідношення зі старшими. Взаємовідношення між юнаками і дівчатами.

Роль громадської роботи і суспільно-корисної праці в формуванні особистості в юнаків і дівчат в їх психологічній підготовці до професійної діяльності. Готовність старшого школяра до активної трудової діяльності і професійного самовизначення.

Особливості розвитку пізнавальних психічних процесів і властивостей особистості в старшому шкільному віці. Розумовий розвиток і научуваність. Вибірковість у відношеннях до джерел інформації. Формування перцептивних здібностей і умінь спостерігати; адекватно сприймати і розуміти соціальні явища в житті людей – необхідна умова соціального подорослішання юнаків як свідомого суб’єкту діяльності і активного діяча соціального прогресу суспільства. Об’єктивні і суб’єктивні можливості розвитку психіки в старшому шкільному віці.

Криза 17 років. Умови розвитку в пізній юності. Варіанти життєвого шляху у юності. Особливості університетського середовища та студентська субкультура. Особливості професійної діяльності. Служба у збройних силах – різка зміна способу життя.

Психологічні особливості формування професійних інтересів, нахилів і здібностей в юнацькому віці. Розумова самостійність як умова глибокого і міцного засвоєння основ наук, професійних умінь і навичок. Роль суспільної думки колективу у формуванні професійної спрямованості особистості. Спілкування при виконанні колективної роботи як засіб формування моральної свідомості, здібностей до самостійного творчого мислення. Самоуправління і самообслуговування як засіб виховання і самовиховання

Дорослість як предмет психологічного дослідження. Основні проблеми та напрямки дослідження розвитку психіки дорослого в сучасній психології розвитку. Психічна зрілість та психологічний вік дорослої людини. Зміст та структура психічної зрілості. Професіоналізм - зрілість індивідуума, як суб’єкта діяльності.

Віковий розвиток дорослого: фактори та специфічні закономірності. Нормативні вікові, нормативні історичні, ненормативні вікові чинники розвитку психіки та особистості дорослої людини. Проблема провідної діяльності та новоутворень у психіці дорослого. Проблеми періодизації психічного розвитку дорослої людини.

Життєві завдання молодості, середини життя та пізньої дорослості. Розвиток інтелекту та особистості на етапах дорослості. Особливості криз дорослого життя.

Тема 7. Психологія навчання, як єдності учбової та педагогічної діяльності

Пізнавальна і комунікативна моделі навчання. Навчання – управління процесом загальної і професійної освіти. Діалектика взаємодії навчання і розвитку. Детермінація навчальної діяльності учнів в процесі навчання (цілі, мотиви, цінності і ін.). Провідна роль навчальної діяльності в

розвитку психічних процесів, формування наукового світогляду і виховання розумової самостійності в учінні, спілкуванні. Вікові особливості засвоєння різного за складністю і об'ємом навчального матеріалу і його облік при побудові методики навчання.

Оптимізація навчання як принцип наукової організації навчальної діяльності. Класифікація навчання за предметом (навчання мові, математиці, суспільствознавству, історії, праці і ін.), за психологічними знаннями (формування понять, ідей, навичок, умінь, мисленнєвих операцій, уявлень) за типами зворотніх зв'язків (відстрочена, упереджена, когнітивна), за зверненням до учнів (фронтально-класне, групове, індивідуальне). Диференційний підхід до вибору задач, змісту, методів, форм навчання з урахуванням особливостей окремих груп учнів і рівня розвитку у них умінь, і навичок навчальної праці. Облік рівня психічного розвитку, орієнтація навчання на "зону ближнього розвитку" і приуроченість навчання до "сензитивних" періодів розвитку психіки – важливі умови оптимізації процесу навчання.

Особистісний фактор ефективності освітньо-виховного процесу. Загострення суперечностей в процесі навчальної діяльності учня як виникнення "вікових критеріїв". Залежність загальної працездатності школяра від психологічної перенасиченості змістом навчального матеріалу і перевтома. Психологічна характеристика форм передачі знань. Пояснює навчання, його переваги і недоліки. Проблема навчання, його психологічні передумови, дидактичні рівні постановки і рішення проблем на уроці, залежність розвитку самостійності і критичності мислення. Формування розумових дій і операцій за систематичним аналізом навчальних задач і основний зміст мисленнєвого процесу – основа розвитку продуктивності мислення, його ієрархічної організації в психічному відображенні дійсності.

Роль шкільного колективу в оптимізації навчально-виховного процесу і морального формування особистості молодшої людини в процесі навчання. Проблема розширення вікових можливостей і кордонів засвоєння знань і соціального досвіду людини. Психологічні особливості дітей шестилітнього віку, їх готовність до навчання в школі і психологічні умови його оптимізації.

Тема 8. Учень як суб'єкт навчання та виховання

Процес учіння як теоретична і прикладна проблема педагогічної психології. Розумова самостійність в учінні як діяльність суб'єкта, яка виконується без зовнішньої допомоги на основі знань, умінь і життєвого досвіду. Мотиви учіння. Уміння вчитися самостійно – інтегральна властивість особистості, яка об'єднує практичну спрямованість інтелектуальну здібність і емоційно-вольову сферу.

Структурні компоненти учіння: спонукаючий, програмно-цільовий, операційний, контрольно-регулюючий. Психологічні умови формування уміння вчитися самостійно – глибоке оволодіння знаннями, навичками роботи з джерелами із застосуванням засвоєних знань для оволодіння новими знаннями. Розвиток самостійності особистості в учінні загально-освітньої і професійної школи. Взаємозв'язок мисленнєвих операцій, дій і прийомів розумової діяльності. На різних етапах онтогенезу.

Психологічні фактори, які визначають успіх і неуспіх в учінні. Вплив пізнавального інтересу на розвиток уміння вчитись самостійно. Взаємозв'язок когнітивного і емоційного в процесі учіння. Учіння як фактор безперервної освіти. Методика і техніка раціоналізації процесу учіння з точки зору слухового і зорового сприймання. Роль педагога в формуванні уміння вчитися самостійно. Психодіагностика розумової самостійності індивіду в процесі його учбової діяльності.

Вивчення психологічних механізмів формування особистості - основне завдання психології виховання. Питання становлення і розвитку особистості у вітчизняній педагогічній психології. Проблема розвитку особистості в роботах зарубіжних психологів. Діяльність і формування особистості. Співвідношення рівня розвитку особистості і її активності. Потреби – основне джерело мотивів. Закономірності становлення і розвитку переважаючої мотивації школярів. Місце і роль спілкування і міжособистісних стосунків у формуванні і самореалізації особистості учня. Психологічні особливості формування властивостей особистості. Динаміка властивостей в структурі цілісної особистості. Нерівномірність формування властивостей – джерело тимчасової суперечності особистості школяра.

Проблема управління вихованням і її психологічний зміст. Зовнішнє і внутрішнє управління. Самопізнання і самооцінка - передумови самоуправління в вихованні. Самовиховання – вища

форма самоуправління. Проблема стійкості особистості і її психологічний аспект. Формування психологічної готовності школяра до професійного самовизначення і вибору професії. Роль сім'ї в вихованні молодого покоління. Психологічне обґрунтування виховних впливів. Проблема виміру вихованості школяра: показники і критерії вихованості.

Тема 9. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя

Педагогічна діяльність: форми, характеристики, зміст. Мотивація педагогічної діяльності. Основні функції педагогічної діяльності. Педагогічні вміння. Загальна характеристика стилю діяльності. Стилі педагогічної діяльності у залежності від її характеру. Психологічний аналіз уроку у діяльності педагога.

Педагог у світі професійної діяльності. Суб'єктні властивості педагога. Структурна модель суб'єктних властивостей педагога. Психофізіологічні передумови діяльності педагога. Склад та структура педагогічних здібностей. Професійно-педагогічні властивості особистості. Особистісна спрямованість в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Професійна самосвідомість вчителя. Проблема придатності до педагогічної діяльності. Специфічні особливості професійно-характерологічного портрету особистості вчителя молодших класів. Зв'язок прогностичних умінь вчителя з його емпатійністю.

Психологічні особливості адаптації молодого вчителя до професійної діяльності. Педагогічна рефлексія, саморозвиток та самовдосконалення.

Педагогічне спілкування як форма взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу. Специфіка та одиниці педагогічного спілкування. Рівнева структура спілкування вчителя. „Бар'єри” в педагогічній взаємодії, спілкуванні та учбово-педагогічній діяльності. Основні сфери ускладнень в педагогічній взаємодії. Конструктивна та партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу загальноосвітньої середньої школи. Толерантність як провідний механізм конструктивної взаємодії у спілкуванні.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усь-го о	у тому числі					усь-го о	у тому числі				
		л	п	лаб	к	с		л	п	лаб	к	с
Модуль І. Загальна психологія												
Предмет психології як науки	10	2	2			8	12	1				10
Розвиток психіки та свідомості	12	2	2			8	12	1				12
Психологія особистості (структура, активність, розвиток)	14	2	2			10	14		2			12
Індивідуально-типологічні властивості особистості	14	2	2	2		8	14					12
Психологічний аналіз діяльності та спілкування	14	2	2	2		8	12		2			12
Особистість у групі	12	2		2		8	14					12
Пізнавальні процеси: Увага. Відчуття. Сприймання	14	2		2		10	14	1		2		12
Пізнавальні процеси: Пам'ять. Мислення. Уява	14	2		2		10	14	1				12
Емоційно-вольові процеси. Емоції. Почуття. Воля	14	2		2		10	14			2		12
Разом за розділом І	120	18	10	12	0	80	120	4	4	4	0	108
Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології	30	2	2	2		10	30	1				12
Закономірності і динаміка психічного розвитку й формування		2	2			10		1	2			12

особистості в онтогенезі												
Психічний розвиток дитини до вступу до школи		2		2		10						12
Психічний розвиток і формування особистості молодшого школяра	30	2		2		10	30			2		26
Психологічні особливості розвитку і формування особистості у підлітковому віці		2	2	4		12		1	2	2		12
Психологічні особливості становлення особистості в юності та дорослості		2		4		14		1		2		12
Психологія навчання, як єдності учбової та педагогічної діяльності		2		4		10		1				12
Учень як суб'єкт навчання та виховання		2		4		10		1				12
Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя		2		4		14						12
Разом за розділом II	60	18	6	26	0	100	60	6	4	6	0	134
Усього годин	270	36	16	38	0	180	270	10	8	10	0	242

4.3. Тематика аудиторних занять та самостійної роботи Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Модуль 1. Загальна психологія		
1	Предмет психології як науки	2	1
2	Розвиток психіки та свідомості	2	1
3	Психологія особистості (структура, активність, розвиток)	2	
4	Психологічний аналіз діяльності та спілкування	2	
5	Особистість у групі	2	
6	Індивідуально-типологічні властивості особистості	2	
7	Пізнавальні процеси: Увага. Відчуття. Сприймання	2	2
8	Пізнавальні процеси: Пам'ять. Мислення. Уява	2	
9	Емоційно-вольові процеси. Емоції. Почуття. Воля	2	
	Модуль 2 Вікова та педагогічна психологія		
1	Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології	2	1
2	Закономірності і динаміка психічного розвитку й формування особистості в онтогенезі	2	1
3	Психічний розвиток дитини до вступу до школи	2	
4	Психічний розвиток і формування особистості молодшого школяра	2	
5	Психологічні особливості розвитку і формування особистості у підлітковому віці	2	2
6	Психологічні особливості становлення особистості в юності та дорослості	2	
7	Психологія навчання, як єдності учбової та педагогічної діяльності	2	2
8	Психологія учбової діяльності та її суб'єкта. Учень як суб'єкт виховання.	2	

9	Психологія педагогічної діяльності та її суб'єкта	2	
Разом		36	10

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Модуль 1. Загальна психологія		
1	Предмет психології як науки	2	
2	Розвиток психіки та свідомості	2	
3	Психологія особистості (структура, активність, розвиток)	2	2
4	Індивідуально-типологічні властивості особистості	2	
5	Психологічний аналіз діяльності та спілкування	2	2
	Модуль 2 Вікова та педагогічна психологія		
1	Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології	2	
2	Закономірності і динаміка психічного розвитку й формування особистості в онтогенезі	2	2
3	Психологічні особливості розвитку і формування особистості у підлітковому віці	2	2
Разом		16	10

Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Модуль 1. Загальна психологія		
1	Індивідуально-типологічні властивості особистості: Темперамент та характер	2	
2	Індивідуально-типологічні властивості особистості: Здібності	2	
3	Пізнавальні процеси: Увага. Відчуття. Сприймання	2	2
4	Пізнавальні процеси: Пам'ять. Мислення. Уява	2	
5	Емоційно-вольові процеси. Емоції. Почуття	2	1
6	Емоційно-вольові процеси. Воля	2	1
	Модуль 2 Вікова та педагогічна психологія		
1	Методи вікової та педагогічної психології	2	
2	Психічний розвиток дитини до вступу до школи	2	
3	Психологія молодшого школяра	2	2
4-5	Особливості розвитку когнітивної сфери підлітка	4	2
5	Психологія особистості підлітка		
6	Психологія юнацького віку	4	2
7	Специфічні питання розвитку особистості дорослої людини	2	
8	Психологія навчання. Психологічні аспекти інклюзивного навчання	2	
9-10	Учень як суб'єкт навчання та виховання	4	2
11-12	Психологія вчителя, його діяльності та спілкування	4	
Разом		36	10

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна

1	Розвиток психологічних знань у вітчизняній психології	20	20
2.	Інтелект та його розвиток в онтогенезі	20	20
3	Психологія мови та мовлення	20	20
4.	Психологічні особливості навчання дорослих іноземній мові	20	20
5	Психологія професійного розвитку та професійної кар'єри вчителя	20	20
6	Стрес в професійній діяльності вчителя та профілактика його наслідків	20	20
	Регулярні форми роботи		
	Ведення психологічного словника, складання логічних схем, практичні завдання	60	122
Разом		180	242

V. Система оцінювання

5.1. Форми проміжного та підсумкового контролю

Підсумкова оцінка Модуля 1 «Загальна психологія» буде обчислюватися з використанням таких складових:

	<i>Результат навчання, що оцінюється</i>	Розподіл балів
Робота під час занять	Активна участь у дискусії та симуляціях комунікації, міні-тренінгу	0-10
	Теоретично обґрунтований аналіз кейсів міжкультурного спілкування	
	Головний доповідач/модератор питання	
Портфоліо	Ведення словника понять	0-40
	Складання логічних схем	
	Формування банку психологічних інструментів	
	Оформлені та якісно виконані практичні завдання	
ІНДЗ «Міні-дослідження індивідуальних особливостей пізнавальної діяльності особистості»	Розуміння закономірностей пізнавальної діяльності та пізнавальних процесів	0-20
	Розробка програми, підбір методів та проведення самодіагностики комплексом методик	
	Обробка та аналіз даних	
	Аналітичний звіт та висновки у формі саморекомендацій з розвитку пізнавальних процесів та формування індивідуального стилю пізнавальної діяльності	
Залік (комп'ютерне тестування в аудиторії)	30 тестових завдань закритої форми по 1 балу за правильну відповідь	0-30
Всього за курс		100

Підсумкова оцінка за Модуль 2 «Вікова та педагогічна психологія» буде обчислюватися з використанням таких складових:

	<i>Результат навчання, що оцінюється</i>	Розподіл балів
Робота під час занять	Участь у дискусії та симуляціях комунікації, міні-тренінгу	0-10
	Аналіз кейсів міжкультурного спілкування	
	Головний доповідач/модератор питання	
Портфоліо	Ведення словника понять	0-40
	Складання логічних схем	
	Формування банку психологічних інструментів	

	Практичні завдання оформлені згідно вимог	
ІНДЗ «Рефлексія особистісно-професійних якостей особистості педагога»	Аналіз моделей професіоналізму вчителя	0-20
	Самодіагностика із застосування комплексу рекомендованих методик	
	Обробка та аналіз даних	
	Аналітичний звіт та висновки у формі індивідуальної програми самовдосконалення	
Екзамен (комп'ютерне тестування в аудиторії)	60 тестових завдань закритої форми по 0,5 бала за правильну відповідь	0-30
Всього за курс		100

5.2. Методи та засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: активності на практичних та лабораторних заняттях; виконання індивідуальних та групових практичних завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи; виконання навчального проєкту та тестових завдань на заліку та екзамені.

Аудиторна та самостійна робота студента забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами, задля належного вивчення навчальної дисципліни чи окремої її теми, а саме: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями. Вивчення дисципліни включає в собі й дистанційну організацію навчання, зокрема, в системі віртуального навчального середовища Google-class та за допомогою платформ Meet та інших програм Google.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Психологія» проводиться в таких формах: активна робота на практичних та лабораторних заняттях (зокрема, написання виконання практичних завдань, активна участь у імітаційній грі, обговорення педагогічних ситуацій, дискусії). Метод поточного контролю – усний та оперативний тестовий.

Індивідуальний проєкт:

- Невелике дослідження з використанням психологічного інструментарію.
- Написання рекомендацій та індивідуального плану саморозвитку.

5.3. Критерії поточного (формульованого) оцінювання

Форми роботи	Критерії оцінювання	Розподіл формульованих оцінок
Практичне та лабораторне заняття	Високий. Здобувач - має глибоке розуміння матеріалу, ефективне поєднання теорії з практикою; - використовує різні джерела і матеріали (карти, документи, візуальні засоби); - демонструє емоційний інтелект та враховує індивідуальні потреби аудиторії; - висуває гіпотези та формулює власну позицію.	9-10
	Достатній. Здобувач - впевнено володіє матеріалом, здатний відповісти на питання «учнів»; - використовує базові навчальні матеріали, проте без глибокого аналізу; - стимулює інтерес до теми, але менш активно залучає аудиторію у діалог; - представляє точки зору інших еkleктично.	7-8
	Середній. Здобувач	5-6

	• подає матеріал переважно односторонньо, без залучення додаткових джерел; • висвітлює питання проблему на базовому рівні, дискусії обмежені; • не надає недостатню увагу до індивідуальних потреб слухачів; • пропонує одну точку зору.	
	Початковий. Здобувач • неструктурований виступ чи коментар, мало взаємодіє з аудиторією; • викладає матеріал поверхово, без критичного осмислення; • не здатний ефективно підтримувати контакт з одногрупниками; • не обґрунтовує матеріал.	3-4
	Побутовий. Здобувач • виступ хаотичний, відсутня структура та логіка; • теоретично не обґрунтовано • має низький рівень організації контакту; • неправильно розуміє навчальну тему.	1-2

5.4. Критерії проміжного та підсумкового оцінювання

Форма роботи	Вид роботи	Розподіл балів
Елементи портфоліо (4)	• Елемент портфоліо повністю відповідає всім вимогам. • Демонструє високий рівень підготовки, чіткість структури, креативність і значний вклад в роботу. • Результати роботи є конкретними та підтвердженими.	7-10
	• Елемент частково відповідає вимогам, але є недоліки в деталях або організації матеріалу. • Робота демонструє базовий рівень знань та підготовки, проте бракує глибини аналізу або інновацій. • Є результати, але вони не є достатньо чіткими або не повністю досягнуті..	4-6
	• Елемент не відповідає основним вимогам. • Структура неорганізована, відсутній належний рівень підготовки або аналізу. • Результати не досягнуті або відсутні підтвердження виконання роботи.	1-3
	Діапазон	0-3
	Разом	0-40
Дослідне завдання	Обґрунтування актуальності обраної теми та форми	2
	Повнота розкриття теми	2
	Логічність та доказовість	2
	Оформлення	2
	Власна оцінка роботи (рефлексія)	5
	Виконання і оформлення навчального проекту	2
	Презентація та захист роботи	5
	Разом	0-20
Залік Екзамен	Оцінка міри володіння знаннями програмного матеріалу. Оцінка здатності встановлення взаємозв'язків та виносити судження.	0-30

VI. Рекомендовані джерела інформації

1. Горянська А.М., Пісоцький В.П. (2018). Психічний розвиток та формування особистості в онтогенезі: навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ, КНТ.
2. Горянська А.М., Пісоцький В.П. (2023). Теоретичні питання вікової психології : навчальний посібник. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М.Гоголя.
3. Долинська Л. В. (ред.). (2017). Загальна психологія: Хрестоматія. Навч. посіб. К. : Каравела, 2017.
4. Максименко С. Д. (2016). Загальна психологія: навчальний посібник для ВНЗ. Міністерство освіти та науки України. – Київ: Центр учбової літератури.
5. Москалець В. П. (2020). Загальна психологія : підручник. Київ : Ліра.
6. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. (2020). Психологічний словник-довідник : навч. посіб., [4-те вид.] – К. : Каравела, 2020. – 418 с.
7. Савчин М. В. (2020). Загальна психологія: підручник. Вид. 3-тє, стереотип. Київ, ВЦ «Академія», 2020. 344 с.
8. Сергєєнкова О., Столярчук О., Коханова О., Пасєка О. (2019). Загальна психологія: навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури.
9. Скрипченко О.В. та ін. (2019). Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. Київ, Каравела.
10. Токарева Н. М. Шамне А. В. (2017). Вікова і педагогічна психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2017. URL: <https://surl.li/ickwlz>
11. Щотка О.П. (ред.). (2010). Педагогічна психологія. Ніжин: НДУ.
12. Щотка О.П. (ред.). (2012). Вікова психологія. Ніжин: НДУ.
13. Щотка О.П. (ред.). (2023). Психологія : навч. посіб. [в 4-х т.]. Т. 1. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя.

Інформаційні ресурси:

- Освітня платформа «На урок»: <https://naurok.com.ua/>
- Освітня платформа «Всеосвіта»: <https://vseosvita.ua/>